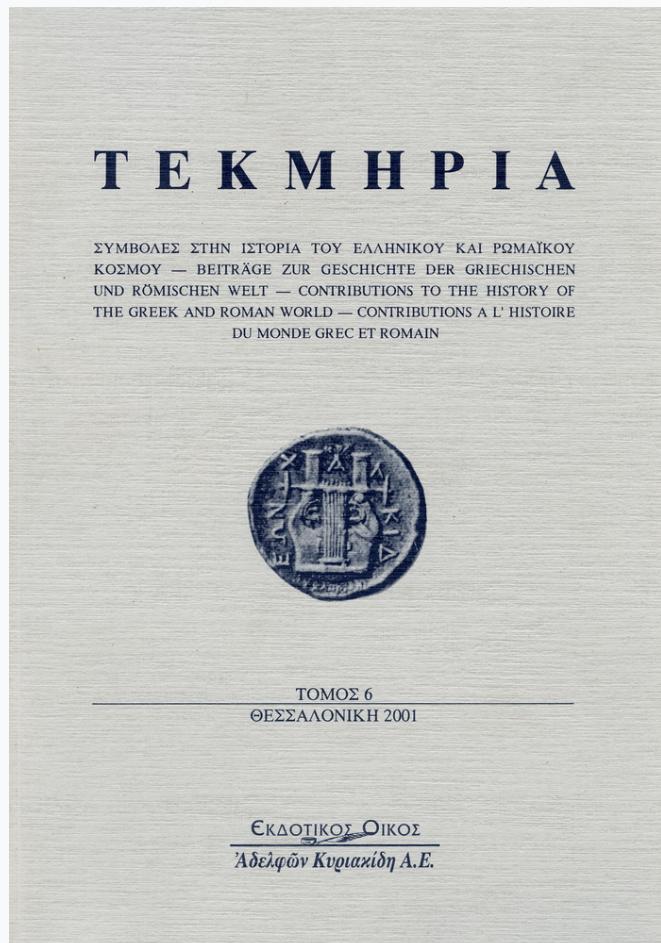

Tekmeria

Vol 6 (2001)

Νέες έπιγραφες από τὴν Πέλλα

Π. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

doi: [10.12681/tekmeria.172](https://doi.org/10.12681/tekmeria.172)

To cite this article:

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Π. (2001). Νέες έπιγραφες από τὴν Πέλλα. *Tekmeria*, 6, 126–133.
<https://doi.org/10.12681/tekmeria.172>

Π. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΝΕΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΛΛΑ

Στήν παροῦσα μελέτη δημοσιεύονται τρεῖς νέες ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν ρωμαϊκὴ ἀποικία τῆς Πέλλας —Colonia Iulia Augusta Pellensis ἢ Colonia Pella— καὶ τὴν περιοχὴν της. Οἱ δύο πρῶτες προέρχονται ἀπὸ τὴν Πέλλα, ἐνῶ ἡ τελευταία ἀπὸ τὴν κώμη Γυρβιάτισσα, ἡ δοπία ἀνήκε στὸ territorium τῆς ἀποικίας.

I

Τμῆμα μαρμάρινου ἐνεπίγραφου βάθρου ἀπὸ λευκὸ χονδρόκοκκο μάρμαρο μὲν γκρίζες φλεβώσεις. Σώζεται μόνον τὸ ἐπάνω δεξιὸ τμῆμα του. Ἡ δεξιὰ πλευρὰ εἶναι δουλεμένη μὲν λεπτὸ δόδοντωτὸ ἐργαλεῖο. Τὸ ἵδιο ἴσχυει καὶ γιὰ τὴν πρόσθια ὅψη ὅπου τμῆμα ἐπιγραφῆς σὲ δύο στίχους. Τὰ γράμματα ἔχουν γωνιῶδες σχῆμα καὶ εἶναι βαθιὰ χαραγμένα χωρὶς ἴδιαιτερη ἐπιμέλεια. Τὸ μνημεῖο φυλάσσεται στο Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Πέλλας μὲ ἀριθμὸ εύρετηρίου Ε.Π 19. Διαστάσεις: 0,10X0,24X0,23 μ. “Υψος γραμμάτων: 0,025-0,035 μ. (εἰκ. 1)

[-----] JIMION ναcat
[-----] ΣΕΒΑΣΤΟΝ

1. Διακρίνεται μόνον ἡ ἀπόληξη τοῦ I, ἐνῶ λείπει ἡ ἀριστερὴ γωνία τοῦ M. || 2. τὸ νῦ εἶναι χαραγμένο ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὄμικρον.

“Οπως προκύπτει ἀπὸ τὴν κατάληξη -μιον στὸν πρῶτο στίχο καὶ τὸ χαρακτηρισμὸ Σεβαστὸς στὸν δεύτερο τὸ μνημεῖο ἀποτελοῦσε τιμητικὸ βάθρο πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορα Σεπτιμίου Σευήρου¹ ἢ ἀκόμη πρὸς τιμὴν τοῦ ἴδιου καὶ μελῶν τῆς οἰκογενείας του². Μὲ βάση τὴν τιμητικὴ ἐπιγραφὴ ἀπὸ

1. Βλ. π.χ. τὴν ἐπιγραφὴν ἀπὸ τὴν Λυχνιδό, IG X 2.2, 360.

2. Βλ. καὶ τὴν τιμητικὴ ἐπιγραφὴ γιὰ τὸ Σεπτιμίου Σεβήρο Κλαύδιο (46 μ.Χ.), βλ. Μ. Γ. Δήμιτσας, Ἡ Μακεδονία ἐν λίθοις φθεγγομένοις καὶ μνημείοις σωζομένοις, Ἀθῆναι 1896 (ἀνατ. Σκάγο 1988), ἀρ. 366 ὑποστηρίχθηκε ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν Πέλλα, βλ. I.Beroia, 60. Η μνεία ὥστόσο δύο

τήν Βέροια γιὰ τὸν ἵδιο αὐτοκράτορα καὶ τὴ σύζυγό του Ἰουλία Δόμνα τὸ κείμενο τῆς ἐπιγραφῆς ἀπὸ τήν Πέλλα θὰ μποροῦσε νὰ συμπληρωθεῖ ὡς ἔξῆς:

[Αὐτοκράτορα Καίσαρα Λ(ούκιον) Σεπτ]ίμιον
[Σεουνῆρον εὺσεβῆ Περοτίνακα] Σεβαστόν κτλ.

”Αν ἡ παραπάνω συμπλήρωση εἶναι σωστή, ἡ ἐπιγραφὴ θὰ πρέπει νὰ χρονολογηθεῖ μεταξὺ τῶν ἑτῶν 198 καὶ 210 μ.Χ. Στὴν περίοδο αὐτὴ χρονολογοῦνται καὶ ἄλλες ἐπιγραφικὲς μαρτυρίες ἀπὸ τὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θράκη γιὰ τὸν ἵδιο αὐτοκράτορα, οἱ ὅποιες συνδέονται μὲ τὴν ἐπιστροφὴ του στὴ Ρώμη μετὰ τὴν ἐκστρατεία του ἐναντίον τῶν Πάρθων³. Στὴ χρονολόγηση αὐτὴ συνηγορεῖ καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς⁴.

II

Μαρμάρινο ἐπιτύμβιο ἐνεπίγραφο ἀνάγλυφο ἀπὸ λευκὸ χονδρόκοκκο μάρμαρο πεταλοειδοῦς σχήματος. Ἡ ἀκριβῆς θέση εὗρεσης τοῦ μνημείου δὲν εἶναι γνωστή. Πιθανότατα προέρχεται ἀπὸ κάποιο νεκροταφεῖο τῆς ἀποικίας τῆς Πέλλας. Παρόμοια ἀνάγλυφα ἀπαντοῦν καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Μακεδονίας (π.χ. Ἀρχοντικὸ Πέλλας, Ἐδεσσα, Θεσσαλονίκη, Σέρρες). Λείπει ἡ ἐπάνω καμπυλόγραμμη ἀπόληξῃ καὶ ἡ κάτω ἐπίπεδη βάση του, στὸ μέσο τῆς ὅποιας θὰ ὑπῆρχε πιθανότατα ἔμβιολο στήριξης. Τὴν παράσταση περιβάλλει ἀκανόνιστο ταινιωτὸ καμπύλο πλαίσιο (πλάτους 0,025-0,03 μ.), ὅπου χαράχτηκε ἡ ἐπιγραφὴ. Διαστάσεις: Σωζ. ὑψος: 0,28 μ. Πλάτος: 0,40 μ. Μουσεῖο Πέλλας Β.Ε. 1978/ἀρ. 751 (εἰκ. 2).

Μέσα σὲ ἐλαφρὰ τοξόσχημο πεδίο παριστάνεται ἔφιππη μιօρφὴ ἀνδρὸς πρὸς τὰ δεξιά. Φορᾶς χιτωνίσκο καὶ ἀπὸ ἐπάνω χλαμύδα, ἡ ὅποια πορπώνεται στὸ λαιμὸ καὶ πέφτει στὴ φάκη του μὲ παράλληλες πτυχές, ἐνῶ στὰ πό-

πολυταρχῶν καὶ ὅχι τῶν πεντετηρικῶν δυάρχων (*duoviri quinqueennales*) ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι προέρχεται ἀπὸ κάποια γειτονικὴ μικρὴ πόλη. Πρβλ. ἐπίσης τὴν τιμητικὴ ἐπιγραφὴ γιὰ τὸν Νέρωνα ἀπὸ τὰ γειτονικὰ Κουφάλια, Δήμιτσας, ὁ.π., 153.

3. Βλ. F. Papazoglou, «*Septimia Aurelia Heraclea*», *BCH* 85 (1961) 162 κέ. *I. Beroia*, σ. 166.

4. Στὸ διάστημα 198-210 μ.Χ. χρονολογεῖται π.χ. καὶ ἡ τιμητικὴ ἐπιγραφὴ γιὰ τὸν Σεπτικό Σεβῆρο ἀπὸ τὴ Βέροια, βλ. *I. Beroia*, 66, τῆς ὅποιας τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος ὅμικον εἶναι ὅμοιο μ' αὐτὸ τῆς ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὴν Πέλλα.

δια κρηπίδες, πού θά δηλωνόταν μὲ χρῶμα. Ἔχει ἀποκρουσθεῖ τὸ κεφάλι τοῦ ἀναβάτη, ἐνῷ ἀποκρούσεις παρατηροῦνται καὶ σὲ ἄλλα σημεῖα τοῦ σώματός του, ὅπως ἐπίστις στὸ κεφάλι καὶ στὸ σῶμα τοῦ ἀλόγου. Ὁ ἵππεας κρατάει μὲ τὸ δεξιό του χέρι τὸ χαλινάρι τοῦ ἀλόγου, ποὺ ἔχει ἀποδοθεῖ πλαστικά. Τὸ ζώο τριποδίζει σὲ ἡρεμη στάση μὲ ἀνασηκωμένο τὸ μπροστινὸ ἀριστερὸ πόδι του. Δὲν πρόκειται γιὰ πολεμιστή, οὔτε γιὰ κυνηγό. Ἀπέναντι ἀπὸ τὸν ἀναβάτη κάθεται γυναίκα πρὸς τὰ ἀριστερὰ σὲ δίφρο μὲ τορνευτὰ πόδια. Στὸ κάθισμα δὲν ὑπάρχει μαξιλάρι, ἀλλὰ μπροστὰ πέφτει τὸ τυλιγμένο ἴματο τῆς γυναίκας. Λείπει ἡ ἀπόληξη τῶν ποδιῶν της, ποὺ θὰ στηρίζοταν σὲ ὑποπόδιο. Φοράει χιτώνα καὶ ἴματο, ποὺ εἶναι τυλιγμένο γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα της καὶ ἀνασηκωμένο ἐπάνω ἀπὸ τὴν πλάτη, ὥστε νὰ καλύπτει καὶ τὸ πίσω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ της. Ἡ ἀπόδοση τῶν ἐνδυμάτων ἔχει γίνει μὲ σχηματοποιημένο τρόπο. Τὸ δεξιὸ χέρι τῆς γυναίκας ἀκονιπάει ἐπάνω στοὺς μηροὺς μὲ ἀνοικτὰ τὰ δάκτυλα. Τὸ ἀριστερὸ χέρι της στηρίζεται μὲ τὸν ἀγκώνα στὸν καρπὸ τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ, κρατώντας τὴν παρυφὴ τοῦ ἴματον στὸ ὑψός του λαιμοῦ καὶ ἀτενίζοντας τὴν ἀνδρικὴ μορφή, ποὺ κατευθύνεται πρὸς αὐτὴν ἔφιππη. Τὸ ώοειδὲς πρόσωπο της ἔχει πλαστεῖ μαλακά, χωρίς ἔντονους κυματισμοὺς καὶ μεταβάσεις.

Ἡ μορφὴ καὶ τὸ ἀρχιτεκτονικὸ πλαίσιο τῆς στήλης, ἡ εἰκονογραφία καὶ ἡ τεχνοτροπία της (ἀκαμψία τῶν μορφῶν, σχηματοποίηση, συνοπτικότητα καὶ ἀσυμμετρία στὴν ἀπόδοση τῆς πτυχολογίας) δηλώνουν ὅτι πρόκειται γιὰ ἀνώνυμο ἐπαρχιακὸ τεχνίτη τοῦ τέλους τοῦ 2ου - α' μισοῦ τοῦ 3ου αἰ. μ.Χ., ἐποχὴ στὴν ὁποία ὁδηγεῖ καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων⁵. Στὸν τοξωτὸ κανόνα ποὺ περιβάλλει τὸ ἀνάγλυφο εἶναι χαραγμένη ἡ παρακάτω ἀποσπασματικὴ ἐπιγραφὴ μὲ γράμματα ὕψους 0,016-0,022 μ.

5. Βλ. π.χ. τὴν τιμητικὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἱερέα Τέρρου γιὰ τὴν μιητέρα του "Αλκηστη ἀπὸ τὴν Βέροια, ποὺ χρονολογεῖται στὸ α' μισὸ τοῦ 3. αἰ. μ.Χ., βλ. A. B. Tataki, *Ancient Beroea. Prosopography and Society*, [Μελετήματα 8], Athens 1988, 102 ἀρ. 139 (στὸ ἔξης: Tataki, PB)=I.Beroia 127, τὴν ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ σὲ μαρμάρινη σαρκοφάγῳ ἀπὸ τὸ Κέντρον Κοζάνης, βλ. EAM ἀρ. 60 πίν. 23, τὴν ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ σὲ μαρμάρινη στήλη ἀπὸ τὸ νομὸ Φλώρινας, βλ. EAM 159 πίν. 61.

[-----]Σ EPMAN [-----τὴ]ν μητέρ[α -----]

Τὸ πρῶτο γράμμια ποὺ διακρίνεται λόγω τῆς ἀπόκρουσις τοῦ κάτω μέρους τοῦ πλαισίου τοῦ ἀναγλύφου ἀποτελεῖ πιθανότατα τὸ κάτω μέρος μηνοειδοῦς σίγμα· λείπει ἡ δεξιὰ κεραία τοῦ Ν· διατηρεῖται μόνον τὸ κάτω μισὸ τοῦ γράμματος Η· λείπει τὸ δεξιὸ τημά τῆς στεφάνης τοῦ Ρ.

Ἡ ἀποσπασματικότητα τοῦ μηνημείου καθιστᾶ ἀδύνατη κάθε πειστικὴ ὑπόθεση γιὰ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιγραφῆς. Τὸ σίγμα στὴν ἀρχὴ τοῦ πλαισίου ἀποτελεῖ πιθανότατα τὴν κατάληξη κυρίου ὀνόματος, δηλαδὴ τοῦ ἀναθέτη τοῦ μηνημείου. Ἀκολουθεῖ τὸ προσωπικὸ ὄνομα Ἐρμῆς (σὲ αἰτιατική⁶), ἢ τὸ πρῶτο συνθετικὸ τοῦ ἀνθρωπωνυμίου Ἐρμάνονθις⁷, ἐνῶ ἡ ἀναφορὰ τῆς λέξεως μητέρ[α] στὴ δεξιὰ ἀπόληξη τοῦ πλαισίου τοῦ ἀναγλύφου ἀφορᾷ στὴ σχέση τοῦ ἀναθέτη μὲ τὴ γυναικεία μιօρφή τῆς παράστασης. Τὸ ἀνάγλυφο ἀποτελεῖ ἵσως τὸ ἐπιτύμβιο μηνημεῖο ποὺ ὁ γιὸς ἀνήγειρε στὸν τάφο τοῦ πατέρα του Ἐρμῆ ἢ Ἐρμανούβιδος καὶ τῆς μητέρας του, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα δὲ σώζεται στὴν ἐπιγραφή⁸.

III

Μαρμάρινη ἐπιτύμβια ἐνεπίγραφη στήλη ἀπὸ λευκό μάρμαρο ποὺ παρουσιάζει μείωση πρὸς τὰ ἐπάνω. Προέρχεται ἀπὸ τὴν κώμη Γυρβιάτισσα τῆς ἀποικίας τῆς Πέλλας⁹. Λείπει τὸ ἐπάνω τμῆμα τῆς μὲ τὴν ἐπίστεψη, καθὼς καὶ τὸ κάτω τμῆμα τῆς μὲ τὸ ὅποιο στηρίζοταν σὲ κάποια βάση. Ἡ

6. Τὸ ὄνομα σὲ αἰτιατικὴ καὶ γενικὴ μαρτυρεῖται π.χ. σὲ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴ Βέροια (120-140 μ.Χ.), βλ. Tataki, *PB*, 151 ἀρ. 452, 476 (στὸ ἔξης: Tataki, *PB*) = *I.Beroia* 349, Tataki, *PB*, 453 = *I.Beroia* 338, καθὼς καὶ σὲ ἐπιγραφές τῆς Θεσσαλονίκης, βλ. *IG* 2.1, 400, 511.

7. Τὸ ὄνομα ἀπαντᾶ στὸ Δῖον, βλ. Δ. Παντεομαλῆς, «Ἐπιγραφὲς Δίου», στό: *Πρακτικὰ τοῦ Η' Διεθνοῦ Συννεδροῦ Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Ἐπιγραφικῆς, Μέρος Α'*: Ἀθήνα 1984, 274. Δὲν ἀποκλείεται τὸ ὄνομα αὐτὸν νὰ ἀποτελεῖ τὸ πατρωνυμικὸ τοῦ ἀναθέτη.

8. Βλ. ἐνδεικτικὰ τὴν ἐπιγραφὴν *I.Beroia* 125. Πρβλ. *EAM* 57.

9. Γυβριάτισσα εἶνα τὸ ὄνομα τοῦ οἰκισμοῦ ποὺ βρίσκεται στὴν πεδιάδα νότια τῆς θέσης τοῦ «Ἀγίου Νικολάου τοῦ Παλαιοῦ» (περιοχὴ Κρεββάτια)· βλ. σχετικὰ Π. Χρυσοστόμου, «Η ἴστορικὴ τοπογραφία τῆς Βόρειας Βοττιαίας», στό: *Ἀφεδωμα στὸν N. G. L. Hammond, Μακεδονικά Παράρτημα 17, Θεσσαλονίκη 1997*, 500-502.

πρόσοψή της είναι λεία, οι κρόταφοί της ἔχουν δουλευτεῖ μὲ ντισιλίδικο καὶ ἡ πίσω πλευρά της μὲ σφύρα καὶ βελόνι.

Μέσα σὲ βάθυσμα (μήκους 0,45 μ. καὶ σωζ. ὑψους 0,41 μ.) ποὺ ἔχει ἀρχιτεκτονικὸ πλαίσιο μὲ παραστάδες (πλάτους 0,06 μ.) είκονίζεται ἔφιππος ἄνδρας πρὸς τὰ δεξιὰ ἀπὸ τὸν ὅποιο σώζεται τὸ δεξιὸ πόδι του. Φοράει στὰ πόδια κλειστὰ ὑποδήματα, στὸ σῶμα χιτωνίσκο καὶ ἀπὸ ἐπάνω χλαμύδα ἀπὸ τὴν ὅποια διακρίνεται τὸ πίσω τμῆμα της, ποὺ κυματίζει στὸ πεδίο. Ἀπὸ τὸ ἐπιβλητικὸ ἄλογο, ποὺ τριποδίζει μὲ λίγο ἀνασηκωμένο τὸ μπροστινὸ ἀριστερὸ πόδι, λείπει ὁ λαιμὸς καὶ τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ κεφαλιοῦ του. Ἡ οὐρὰ τοῦ ζώου ἔχει φιλοτεχνηθεῖ μὲ παράλληλες χαράξεις. Ὁ τεχνίτης ἔξαντλησε τὶς ἴκανόττητές του μὲ τὴν ἀπόδοση τῶν μυῶν τοῦ σώματος καὶ τῶν ποδιῶν τοῦ ἀλόγου, προκειμένου νὰ τονίσει τὴν εὐρρωστία καὶ τὴν κίνησή του. Τὸ «ἔφιππον» στερεώνεται στὴ φάση τοῦ ζώου μὲ δερμάτινους ἴμαντες μπροστά στὸ στῆθος καὶ πίσω στὰ καπούλια του. Ἀπὸ τοὺς ἴμαντες κρέμονται κισσόμοφρα μεταλλικὰ διακοσμητικὰ ἔξαρτήματα, ἕνα μπροστά καὶ ἀπὸ δύο στὰ καπούλια τοῦ ἀλόγου¹⁰. Ἡ ἀφηρωισμένη μορφὴ τοῦ ἵππου ἀποδίδεται, σύμφωνα μὲ τὸν γνωστὸ εἰκονογραφικὸ τύπο τοῦ «ἥρωος Ἰππέα», ἀλλὰ χωρὶς τὸ συμπληρωματικὸ στοιχεῖο τοῦ φιδιοῦ, ποὺ ἐλίσσεται σὲ κοριμὸ δέντρου. Ἡ παράσταση τοῦ ἔφιππου πολεμιστὴ ἡ κυνηγοῦ είναι πολὺ συχνὴ στὰ ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐποχῆς ἀπὸ τὴ Μακεδονία, τὴ Θράκη καὶ τὴ Θεσσαλία¹¹. Ἡ στήλη φυλάσσεται στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τῆς Πέλλας μὲ ἀρ. εὑρετηρίου Β.Π. 1981/ἀρ. 4. Διαστάσεις: Σωζ. ὑψος: 0,75 μ. Πλάτος: 0,58 μ. Πάχος: 0,14 μ. Σὲ ἀπόσταση 0,08 μ. κάτω ἀπὸ τὸ βάθυσμα ὑπάρχει ἡ βαθιὰ χαραγμένη δίστιχη ἐπιγραφή, μὲ ὑψος γραμμάτων: 0,035-0,045 μ. (Εἰκ. 3).

10. Παρόμοια ἔξαρτήματα παρατηροῦνται γιὰ παράδειγμα στὰ «ἔφιππα» τῶν ἀλόγων τοῦ ἀναγλύφου τοῦ ωμαϊκοῦ ὑπακοῦ στὴ στήλη τοῦ Τραϊανοῦ (107-117 μ.Χ.) στὴ Ρώμη, βλ. M. Junkelmann, *Die Reiter Roms I: Reise, Jagd, Triumph und Circusrennen I*, Mainz 1990, 36 εἰκ. 21 II, 148 εἰκ. 88, καὶ στὰ «ἔφιππα» τῶν ὀλόγων στὰ ἀνάγλυφα τῶν δύο πλευρῶν τῆς βάσης τῆς στήλης τοῦ Ἀντωνίνου Εὔσεβοῦς, ποὺ χρονολογεῖται στὴν ἓδια ἐποχὴ μὲ τὸ ἀνάγλυφό μας, βλ. D. E. E. Kleiner, *Roman Sculpture*, New Haven-London 1992, 285 κέ. εἰκ. 254

11. Γιὰ τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία βλ. Π. Ἀδάμ-Βελένη, «Ἴππεῖς σὲ ἀνάγλυφους βωμοὺς ἀπὸ τὴ Βέροια», *Μακεδονικὰ* 23 (1983) 178 κέ. καὶ τῆς ἓδιας, *Μακεδονικοὶ Βωμοί*, Διδ. διατριβή, Θεσσαλονίκη 1996, 73 κέ., SEG XLV 2334.

*T(ίτος) Ποπλίκιος
Σευηρός*

1. Διακρίνεται τμῆμα τῆς δριζόντιας κεραίας του Τ, ἐνῷ τὸ Π ἔχει ἀπολεπισθεῖ στὸ σημεῖο τῶν δύο κάθετων κεραιῶν του.

Μὲ βάση τὸν τύπο τῆς γραφῆς καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ἡ στήλη μπορεῖ νὰ χρονολογηθεῖ στὸ γ' τέταρτο τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ.

Οπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν, ἡ ἀνάγλυφη στήλη ἀποτελεῖ τὸ ἐπιτάφιο μνημεῖο τοῦ Τ. Ποπλικίου Σευηρού, δ ὁποῖος —δπως προκύπτει ἀπὸ τὸ σύστημα ὀνοματοθεσίας του— ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν ρωμαίων πολιτῶν τῆς Πέλλας. Περισσότερες πληροφορίες δὲν δίνονται στὸ κείμενο τῆς ἐπιγραφῆς. Ἡ σύνδεσή του πάντως μὲ τὸν ὅμωνυμο T(itus) Publicius Severus ὁ ὁποῖος μαρτυρεῖται μαζὶ μὲ τὴ γυναίκα του Domitia Ammia σὲ λατινικῇ ἐπιγραφῇ ποὺ σήμερα βρίσκεται στὸ Μουσεῖο τῆς Βεροίας (μὲ ἀριθμὸ εύρ. Λ 139) καὶ οἱ συνθῆκες εὑρέσεως τῆς ὁποίας εἶναι ἄγνωστες¹² δὲ φαίνεται πιθανή: καὶ στὶς δύο περιπτώσεις πρόκειται γιὰ ἐπιτύμβια μνημεῖα, ἐνῷ ἡ ἴδιαίτερα εὐρεία διάδοση τοῦ ὀνόματος Σευηρος καθιστᾶ ἀδύνατη τὴν ταύτιση τῶν προσώπων.

Μέλη τῆς οἰκογένειας τῶν Publicii μαρτυροῦνται καὶ σὲ ἄλλες μακεδονικὲς πόλεις¹³. Στὴν πλειονότητά τους πρόκειται γιὰ πρόσωπα ἵταλικῆς καταγωγῆς τὰ ὅποια ἐγκαταστάθηκαν ἀρχικὰ στὴ νότια Ἑλλάδα (Πάτρα καὶ Κόρινθο)¹⁴ καὶ στὴ Μ. Ἀσία¹⁵, καὶ ἀργότερα καὶ στὶς ρωμαϊκὲς ἀποικίες

12. Βλ. Tataki, *PB*, 264 ἀρ. 1132-1133, *I.Beroia*, 420.

13. Βλ. N. Vulic, *Spomenik* 71 (1931) 550, Δ. Κανατσούλης, *Μακεδονικὴ προσωπογραφία* (ἀπὸ τὸν 148 π.Χ. μέχρι τῶν χρόνων τοῦ M. Κωνσταντίνου), Ἐλληνικὰ [Παράρτημα 8] Θεσσαλονίκη 1955, 132 ἀρ. 1198-1202, 1204, Tataki, *PB*, 442, M.B. Hatzopoulos-L. D. Loukopoulos, *Recherches sur les marches orientales des Téménides (Anthémonte-Kalindoa) Ière partie*, [Μελετήματα 11] Athènes 1992, 59 κέ. ἀρ. A14 (στὸ ἑξῆς: Hatzopoulos-Loukopoulos, *Recherches I*), Γ. Πίκουλας, Ἡ χώρα τῶν Πιερίων. *Συμβολὴ στὴν τοπογραφία τῆς*, Ἀθήνα 2001, 113 κέ.

14. Βλ. A. J. S. Spawforth, «Roman Corinth: The formation of a colonial elite» στό: A. D. Rizakis (ἐκδ.), *Roman Onomastics in the Greek East. Social and Political Aspects. Proceedings of the International Colloquium on Roman Onomastics*, Athens, 7-9 Sept. 1993 (Μελετήματα 21), Athens 1996, 180-181.

15. Βλ. *SEG* XXXIII 933 (Ἐφεσος, μετὰ τὸ 59 π.Χ.), *SEG* XXXV, 1115 (Τερ-

τῶν Φιλίππων καὶ τῆς Πέλλας, ἀλλὰ καὶ στὴ Βέροια¹⁶, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ ἄλλα γένη τῶν «συμπραγματευομένων Ῥωμαίων»¹⁷.

¹⁶Αρχαιολογικὸ Μουσεῖο Πέλλας

Παῦλος Χρυσοστόμου

καισάρεα Λυδίας, 41-42 ή 43/43-51/52 μ.Χ.).

16. Βλ. Tataki, *PB*, 261 κέ., ἀρ. 1119-1122, 1131, 442 κέ.

17. Γιὰ τὸ θέμα βλ. καὶ O. Salomies, «Contacts between Italy, Macedonia and Asia Minor during the Principate», στό: *Roman Onomastics* (δ.π., σημ. 14), 111 κέ. Γιὰ τὴ Μακεδονίᾳ βλ. 'Α. Ριζάκης, «Ἡ κοινότητα τῶν «συμπραγματευομένων Ῥωμαίων» τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἡ ρωμαϊκὴ οἰκονομικὴ διεύδυνση στὴ Μακεδονίᾳ», *Ἀρχαία Μακεδονία* 4 (1986) 511 κέ., Hatzopoulos-Loukopoulos, *Recherches* I, 48, 52, 83 καὶ *Recherches sur les marches orientales des Téménides (Anthémonte-Kalindoia) IIe partie*, [Μελετήματα 11] Athènes 1996, 347 κέ., Γ. Βελένης, «Συμπραγματεύομενοι Ῥωμαῖοι σὲ μιὰ νέα ἐπιγραφὴ τῆς Θεσσαλονίκης», *Τεκμήρια* 2 (1996) 8 κέ.

SUMMARY

NEW INSCRIPTIONS FROM PELLA

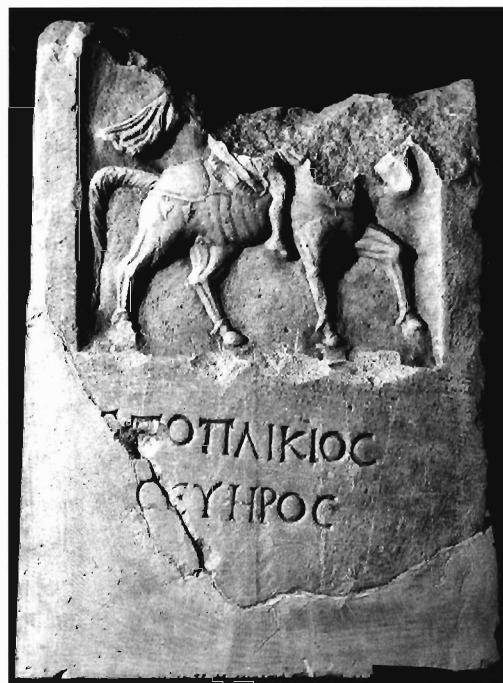
This article presents three new inscriptions from the Roman colony of Pella; the first two texts were found in Pella itself, the third was found on the territory of Pella, in the *kome* Gyrbiatissa. 1) A fragment of a marble base with an honorary inscription for the emperor Septimis Severus (c. A.D. 198-210). 2) A marble funerary relief with a representation of a rider and a seated woman (late 2nd/early 3rd cent. A.D.); the fragmentary inscription probably gave the name of a man who set up this monument for his father (Hermas or Hermanoubis) and his mother. 3) A marble stele with a representation of a rider hero (c. A.D. 150-175); the stele decorated the grave of T. Publicius Severus.

Π. Χρυσοστόμου, Εἰκ. 1

Π. Χρυσοστόμου, Εἰκ. 2

Π. Χρυσοστόμου, Εἰκ. 3